

UNIwersytet IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU
WYDZIAŁ NAUK POLITYCZNYCH I DZIENNIKARSTWA
MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA NAUKOWA –
KRYZYSY WSPÓŁCZESNEGO ŚWIATA. RÓŻNE UJĘCIA
PROBLEMÓW GLOBALNYCH

Monika Szczuka – Flis

Wpływ ONZ-tu na problemy globalne

Poznań 2016

Rozpatrując rolę ONZ-tu na świecie pora zadać sobie zasadnicze pytanie - Po co tak naprawdę istnieje ONZ? Jest wiele przykładów wskazujących na jej niedoskonałości. Organizacja ta nie potrafiła zapobiec wielu konfliktom i wojnom. Miało to miejsce zaraz po 1945 roku, jak i ma to miejsce teraz. Specjaliści w dziedzinie politologii, czy prawa międzynarodowego, a także zwykli ludzie stawiają bardzo często pytanie o sens finansowania oraz utrzymywania tej organizacji. A trzeba tutaj zaznaczyć, że mówimy o kwotach rzędu miliarda dolarów rocznie. Może tak naprawdę ONZ to tylko międzynarodowe forum na którym wygłasza się płomienne przemówienia. Natomiast ich realizacja bardzo często zawodzi. Bardzo często jest tak, że głoszone na forum ONZ-tu hasła zostają wyłącznie na papierze bez żadnego wpływu na to co się dzieje w rzeczywistości na świecie. Sprawa nie jest jednak taka prosta. Mówiąc o wadach tej organizacji bardzo łatwo jest zapomnieć o tym co robi ona dobrego, a robi bardzo wiele. Pytanie jakie należy sobie postawić w tym miejscu brzmi następująco – Skoro jest tak źle to dlaczego jest tak wielu ludzi którzy twierdzą inaczej? Ludzi którzy mówią o tym, że ONZ jest ważna dla utrzymania pokoju na świecie.

Bardzo ważne jest stwierdzenie peacekeeping, czyli utrzymywanie pokoju - instrument Organizacji Narodów Zjednoczonych, który cały czas jest do dyspozycji społeczności międzynarodowej. Jak powszechnie wiadomo jednym z głównych celów ONZ jest zapewnienie pokoju i bezpieczeństwa (wynika to z Karty Narodów Zjednoczonych rozdział 1, art. 1). Dlatego upoważniono tę organizację do stosowania zbiorowych środków dla zapobiegania oraz usuwania zagrożeń i naruszeń pokoju, a także tłumienia wszelkich aktów agresji. Gdy zaistnieje taka sytuacja, to wtedy organem posiadającym kompetencje do podejmowania akcji jest Rada Bezpieczeństwa. Jak mówi Karta Narodów Zjednoczonych, obowiązkiem Rady Bezpieczeństwa jest zapobieganie naruszeniom pokoju oraz zastosowanie środków przymusu w razie dopuszczenia się przez państwo aktu agresji. To właśnie te kraje, które zasiadają w Radzie decydują o zasadniczych celach misji, określają liczbę jej uczestników i czas trwania.

Kto wymyślił Organizację Narodów Zjednoczonych? Konwencje genewskie i haskie, ze wszystkimi swymi niedostatkami, stanowiły swoistą prehistorię dzisiejszej Organizacji Narodów Zjednoczonych. Ustanawiały bowiem pewne zakazy i normy, które miały odtąd obowiązywać na zawsze w życiu międzynarodowym.

Organizacja Narodów Zjednoczonych ma na swoim koncie wiele politycznych sukcesów. Odegrała istotną rolę w 1964 roku podczas zakończenia wojny w Kongo. Okazała się ważnym katalizatorem w 1988 roku podczas wojny między Iranem, a Irakiem. Miała duży wpływ na proces wyprowadzania wojsk radzieckich z Afganistanu. Przyczyniła się do zaniechania konfliktu w Salwadorze w roku 1992. Rok później odegrała ważną rolę w Kambodży, a w 1994 roku w Mozambiku. W Somalii odegrała istotną rolę w zaprzestaniu masowych zabójstw. Natomiast na terenie byłej Jugosławii powstrzymała eskalację konfliktu na większą skalę.

Co ważne ONZ służyła gotowymi metodami pomagającymi rozładować napięcia. Wymienić tu można kryzys berliński (1948 – 1949), kubański kryzys rakietowy (1962), a także kryzys bliskowschodni (1973). Bardzo istotne jest tutaj to, że były to sytuacje w których ONZ była pomocna w zapobieżeniu wojny między supermocarstwami.

W swoim statucie Karta Narodów Zjednoczonych dysponuje środkami, które mają służyć do utrzymania pokoju na świecie. ONZ jest natomiast najlepszym środkiem do urzeczywistnienia takiego celu. Jednak same założenia, postanowienia, środki prawne niczego nie zdziałają. Sztuka polega na tym, aby ludzie chcieli i umieli wykorzystywać je w życiu codziennym. Przecież powszechnie wiadomo, że wszelkie zmiany, a zwłaszcza zmiany zachowań ludzkich, czy ich podejścia do jakichś spraw wymagały do wprowadzenia w życie czasami kilku pokoleń. Tak trudno jest zmienić ludzką mentalność, nawet jeżeli walczy się o rzeczy słuszne i dobre. Ustalenia zapisane na kartce to jeszcze nie wszystko, ważne jest, aby słowa, te trafiły na podatny grunt, a wtedy potrzebny jest już tylko czas. I właśnie ONZ jest głównym „krzewicielem” tego dobrego słowa na świecie, próbuje zmienić świat i ludzi na lepsze.

W Organizacji Narodów Zjednoczonych tworzy się nowa jakość współpracy między państwami członkowskimi. Jest to kwestia bardzo ważna bo zacieśnienie stosunków wewnątrz ONZ pozwala jej działać sprawniej, a tym samym szybciej reagować na wszelkie zagrożenia na świecie. Zjawisko to było wyraźnie zauważalne po zakończeniu zimnej wojny kiedy to stałych pięciu członków Rady Bezpieczeństwa, a więc Wielka Brytania, USA, Francja, Rosja i Chiny stworzyło ramy uregulowania konfliktu w Kambodży.

Wymieniając działania i rolę ONZ w celu utrzymania pokoju na świecie należy stwierdzić, że owa organizacja robi bardzo wiele nie tylko w tym zakresie. Do istotniejszych niezwiązanych z utrzymaniem pokoju na świecie zadań należą:

- działania podejmowane w zakresie procesu dekolonizacji, którego skutkiem było przyznanie niepodległości ponad 80 narodom
- opracowanie i ogłoszenie w 1948 roku Powszechną Deklarację Praw Człowieka oraz dwa Międzynarodowe Pakty Praw Człowieka, które nadały wielu postanowieniom Deklaracji wiążącą formę prawną
- działania podejmowane w ramach kampanii WHO przyczyniły się do całkowitego zwalczenia ospy na świecie

Takich przykładów jest bardzo wiele, wymienione powyżej są według mnie najistotniejsze i pokazują zaangażowanie ONZ nie tylko w sprawy dotyczące szerzenia pokoju na świecie.

ONZ pomaga państwom poszkodowanym między innymi poprzez misje o charakterze peacebuilding, czyli budowanie pokoju. Działania w ramach takiej misji polegają na podejmowaniu akcji, których zasadniczym celem jest uniemożliwienie ponownego powstania sytuacji konfliktowej, a także dążenie do umocnienia pokoju. W celu realizacji tych zadań podejmuje się między innymi działania na polu militarnym, takie jak rozbrojenie, demobilizacja, niszczenie broni. Budowanie pokoju to także repatriacja uchodźców, opieka nad dziećmi poszkodowanymi przez konflikt, pomoc w organizowaniu instytucji prawno - rządowych, przeprowadzanie reform oraz wyborów, kontrola nad respektowaniem praw człowieka, usprawnianie aparatu wewnętrznego, sądownictwa i policji i odnawianie gospodarki kraju uwikłanego w konflikt.

Uczestnicy misji ONZ wykonują wiele zadań. Takich jak:

- pomocy ofiarom konfliktów
- udział w procesie tworzenia porozumienia pomiędzy stronami konfliktu
- rozbrajanie oraz demobilizacja

- szkolenie, a także nadzorowanie obywatelskich sił policyjnych
- organizowanie wyborów
- pomoc uchodźcom w powrocie do domów
- nadzorowanie przestrzegania praw człowieka
- oczyszczanie pól minowych
- pomoc w odbudowie zniszczonych wojną krajów

Bardzo istotną kwestią jest przyszłość Organizacji Narodów Zjednoczonych. Organizacja, która działa już od ponad 70 lat musi mieć sprawnie zorganizowane zarządzanie, które uwzględnia również to co będzie w przyszłości. Świat ulega ciągłym zmianom, pojawiają się coraz to nowsze zagrożenia dla światowego pokoju. Jednym z najważniejszych ostatnio jest z pewnością terroryzm. Jeżeli ONZ chce nadal funkcjonować sprawnie, a także rozwijać swoją działalność to musi mieć zapewnioną możliwość rozwoju w przyszłości, a także zaplanowaną politykę działań i zmian na najbliższą, oraz tą dalszą przyszłość. Ważne jest, aby ONZ było organizacją dynamiczną i elastyczną. Tak, aby łatwo mogła się dostosowywać do zmieniających się na świecie warunków.

Żadna organizacja międzynarodowa nie może być lepsza niż rządy które ją tworzą, a im trudniejsze czasy, im bardziej skomplikowane podziały na świecie, tym trudniej oczekiwać, że organizacja zaspokoi wszystkie postulaty i spełni wszelkie pokładane w niej nadzieje. Nigdy inaczej nie było. Ludzkość musi dojrzewać i dorastać do kolejnych stadiów postępu, a że dzieje się to bardzo wolno – o to można mieć pretensje tylko do natury ludzkiej. Przez 300 lat musieli mądrzy i światli ludzie wołać o zaniechanie tortur w śledztwie, choć dziś ich żądania wydają nam się najzupełniej oczywiste. Stoczono setki krwawych wojen na tle religijnym choć dziś wydają się one całkiem niedorzeczne. Sto lat trwała walka, aby najpierwszym twórcą bogactwa narodów, robotnikom przyznano pełnię praw ludzkich.

Sięgając w przeszłość zauważamy, że historia dostarcza wielu cennych lekcji. Jedną z takich jest z pewnością fakt dwóch wojen światowych. Obowiązkiem współczesnych rządów i narodów jest prowadzenie wzajemnej współpracy w zakresie wspólnego bezpieczeństwa. Tylko w ten sposób można będzie uniknąć

kolejnej wojny. Należy tu też zaznaczyć, że takowa współpraca winna być zorganizowana w taki sposób, aby biorąc pod uwagę pewien okres z historii można było stwierdzić, że interesy jednego lub wielu krajów mogły być w pełni respektowane. Wynika tutaj pewna konieczność zaistnienia na scenie międzynarodowej forum, na którym to kraje zainteresowane mogłyby w sposób ciągły przedstawić punkt widzenia. Co w rzeczywistości oznacza przedstawienie swoich racji i obrona swoich interesów. A to wszystko ma na celu poszukiwanie nowych możliwości i dróg rozwoju współpracy międzynarodowej.